

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2

— Hirdetések díjazás szerint. —

A jó Barát.

Az élet küzdelmei, terhei között megbecsülhetetlen kincs egy jó barát. Csak annak a gondolata, hogy egy hü barát résztvesz a mi bajainkban, édes vigaszal tölti el szívünket és érezzük, hogy szenvedésünk csak fél oly nehéz, ha azt jó barátunkkal közölhetjük.

Vizsont örömünk csak akkor teljes, ha egy jó barát őszinte szívvel részt vesz abban és velünk együtt örvend.

Ezek oly igazságok, melyeknek valódisága mellett a mindennapi élet ezer meg ezer változatban tanuskodik. De a Szentlélek maga is ezt bizonyítja: „A hü barát erős oltalom és aki ilyet talál, kincset talál.” „A hív baráthoz semmisen hasonló, és nem méltó az arany és ezüst értéke az ő hűségének jóvoltához.” „A hív barát az élet és halhatatlanság orvossága.” — Csakhogy hív barát hol található manapság? Cimbora, pajtás akad elég, de igazi barát: ritka, mint a fehér-holló. Pedig manapság ugyancsak rászorul a hív baráti szív tanácsára, vigaszára, támaszára minden jobberzelmű, kötelességtudó ember, mert ha valaha volt: úgy most van ezer meg ezer ellenlábas minden jónak. De sajnos, mit látunk? A jó barát fogalma oly értelemben, ahogy a Szentlélek beszél róla, úgyszólván ismeretlen a mai kor előtt. Ha az ember elmegy egyik kebelbarátjához és panaszkodik a sok nehézség miatt, mellyel minduntalan megakasztják kötelessége pontos teljesítésében, ily baráti tanácsot kap: „Édes barátom, ne légy szörszálhasogató, hagyd alább aval a pontossággal, ne akarj különb lenni másoknál.” Tehát ússzak én is az árral? — Természetesen: ha boldogulni akarsz. — A másik jó barát unalmas, kiállhatatlan embernek tart gyakori alkalmatlankodásunkért, tanácskérésünkért s oly hidegen fogad, hogy vigasztalás helyett kapunk még egy adag keserűséget. — A harmadik jó barát talán részvéttelesebb, szól is egy-két jó szót, de csakhamar áttereli a beszéd fonalát saját ügyeire s a végén azt látjuk: mehetünk a hogy jöttünk. És így vándorolhatunk tovább, sok

ismerős barátunk ajtaját megkilincselhetjük, de meggyőződésünk csak az marad: ritka a jó barát, mint a fehér holló. Sőt tovább megyek. Az előbbieket láttára elkecserelembe belekiáltom a nagyvilágba: egyáltalán nincs jó barát! . . . De hallga!

Szavakat hallok, a világ négy része visszazúgja: „Már nem mondalak titeket szolgáltnak, . . . hanem barátainknak mondtalak titeket.” (Ján. 15—15.) És evvel egy új kép tárul fel lelkiszemeim előtt:

Egy királyilag s annak egyik szobájában egy királyfi — jó barát, — ki mindnyájunknak barátságát elfogadja, kinél tisztább, önzetlenebb, szeretőbb barát nem létezett és nem is fog létezni. Ez a jó Barát összes idejét — éjjel-nappalát — barátainak szenteli, egész Szívét barátainak adja. Nappal odahaza fogadja őket, személyválogatás nélkül, este pedig maga indul szenvedő barátai felkeresésére, megvigasztalására.

Ahogy a nap lenyugszik, elhagyja szobáját, rendre felkeresi szenvedő barátait. Most egy szegény özvegyet, majd egy gazdag, de bánattól gyötört nőt vigasztal. Itt egy nyomorult koldust, egy birodalma sorsáért aggódó királyt nyugtat meg. Emitt egy híveiert aggódó lelkészt, amott egy egyházmegyének gondjai alatt görnyedő püspököt örvendeztet meg. És ó csodák csodája! A szenvedő szívek mind megnyílnak, megvigasztalódnak és édes álom csukja le, az eddig pihenni nem tudó, fáradt szempillákat. A kora reggel már ott találja a szobájában, ébren, e jó Barátot, várva-várja övéit . . . Nem győzi vární, jelt adat a harangokkal a jövetelre és azok a harangok oly szépen zúgják: „Jöjjetek hozzám én barátaim mindnyájan, kik fáradotok és terhelve vagytok és én megenyhítelek titeket.” Jönnek a szenvedő barátok, jönnek kicsinyek, nagyok, ifjak, öregek, szegények, gazdagok, koldusok, királyok, papok, püspökök és valamenynyien fogadtatásban részesülnek: meghallgatja, megvigasztalja, megajándékozza, jó tanácsokkal látja el mindnyájukat: a jó Barát.

Megilletődve állok meg előttem te jó Barát! Nem találok szavakat bámulatom, örömmöm kifejezésére . . .

— Halld meg egész világ, te hozzád kiáltok: a mily elkéserevede harsogtam az előbb, hogy nincs jó barát, ép oly örömmel zúgom most füledbe: van . . . van . . . igenis van jó Barát! Van egy bajléd, úgy hívják: templom, abban egy szoba: tábernakulom s a tábernakulumban: egy tiszta, nemes, önzetlen, szerető jó Barát — Jézus Szent Szíve.

— Csányi Kálmán.

Hozzászólás az egyházmegyei takarékpénztár kérdéséhez.

Sok körültekintést igénylő, üdvös eszme az Erdélyegyházmegyei takarékpénztár részvénytársaság. Úgy tudom, hogy a koronagyűléseken e tárgy nem egyszer volt szóban, sőt státusgyűlésünkön Ugron Gábor képviselő proponálta, hogy a hitközségek pénzeit célszerű volna a központi pénztárban kamatoztatni, de a francia Bontoux eset még nem volt elfeledve.

Nézetem szerint az új takarékpénztár csak úgy lehetne üdvös, ha nagytőkével rendelkezve az összes takarékpénztárak magas kamatlábját le tudná a minimumra venni; de ez a merészség könnyen bukását is okozhatná, különösen a nemzetiségi pénzüzetek szívós egységbe való tömörülése által. Azért a részvénytársaság eszméjének nem hódolok, mert egyházi pénzt nem szabad oly rizikónak kitenni, mely magának az egyház fenntartásának ártana. Az egyházmegyei takarékpénztár részvénytársaság fenntartása nagy személyi és dologi kiadással is jár. Fizetés kell a hivatalnokoknak, az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak; ezenkívül mint nyilvános számadásra kötelezett vállalat az összes tiszta jövedelem és a betétkamatok után adót fizet, a dologi kiadások szintén jelentékeny kiadást igényelnek, holott a mostani szűkös világban az egyházak jövedelmei nagyon megcsappantak, azokat ily elkerülhetlen kiadások által még kevésbíteni: legalább is lassú halál.

Célszerűbbnek tartom, ha a mostani egyházmegyei központi pénztár, az egyház érdekében működő személyeknek: papoknak, kath. tanároknak, tanítóknak és kántoroknak olcsó kölcsönforrást nyitna. Ha való, hogy az egyházmegyei vagyon jobbara értékpapirokban van elhelyezve, melyek ily állapotban senkinek sem használnak és legfőkébb 4%-ot hajtanak, mely áldás volna e hitelművelet az egyházi személyekre, valamint az egyházra is, ha 5—5¹/₂% kamattal gyümölcsöztetnék. Az eljárást egyszerűsíteni lehet. A kölcsönvevők nagy része az egyházmegyei alaptól évenként kisebb-nagyobb segélyt élveznek. Ez egy biztosíték: a mellett biztosítékul be-

adandó az életbiztosítás megfelelő kifizetési színvonalával együtt; a kiállított kötvény az egyházi főhatóság jóváhagyása után válik jogerőssé. A kötvények minden évben megújítandók, míg a lefizetés történik. A váltó kikészítendő, mert a kezességet a főpásztori rendelet tiltja, de másrészt költségesebb is a negyedévenként való kicserélés miatt. Ez alapon az amortizációs költséget is 6¹/₂%-kal bevezetni lehet.

Az egyházközségek vagyonának a központban való kezelésével szemben, valódi jótétemény a hitközségek pénzalapjainak a községekben értékesítése. A falusi nép ment lesz a magas kamattól, mert az egyházi pénztárak hivatása saját felelt olesó kölcsön elérésével is segíteni, nehogy a közösi szövetkezetek, melyek a kezelési költség és váltó-csere által csak növelik a kamatot, — hálóikba kerítsék és a hívek politikai, sőt vallási meggyőződésére is hassanak.

Ha pedig a hitközségnek nem volna ily kiadható vágya, akkor ugyanazon esperesi kerületben levő hitközség pénztárából lehetne olcsóbb kölcsönhöz jutni; így a hitközségeknél levő pénzek is a jelzálog által mindenütt kiadhatók és biztosíthatók volnának, az egyházi vagyon így értékben növekedne és a mostani nehéz viszonyok könnyítve lennének.

Tehát a központi pénztár szolgálya az egyházi személyek fölségélyezésére, a hitközségi pénztárak a kath. hívek közgazdasági viszonyainak föllendítésére.

Aristides.

Bérmakörút.

(Folytatás és vége.)

Június hó 4-én a ker. főesperes mint biztos az érettségi vizsgálaton lévén elfoglalta, Péterffy és Márkos kíséretében érkezett Lányi tinnini felszentelt püspök úr ömeltósága Kükkölökemenyfalvára. A község szélén felállított diszkapunál várakozott már a kisdéd hitközségnek apraja-nagyja a főpásztorra; itt az éljenzés csillapultával Ambrus Károly kántortanító belső megilletődéssel üdvözli az apostoli tiszt végzésére megjelent püspököt és mint a multban mindenkor, úgy most is ünnepek mondja e napot, mikor a főpástör nyája közé jő, hogy őket a Szentlélek áldásaiban és kegyelmeiben részesítse. A templom ajtójánál Sebestyén esperes várakozott a főpapra pár lelkészszel. Itt Simó Sándor helybeli lelkész mondotta el ügyes kis beszédében, hogy az ő hívei közül is 73-an Jézus Krisztus katonái akarnának lenni, küzdeni kívánnak azon zászló alatt, melyre ez van írva: Istenért, lélekért, örök boldogságért. De ezek még félénkek, bátoratlanok, erőtlének. Azért kéri a főpásztor, hogy közzöje velük az erősség, a bátorság és az állhatatosság lelkét. De ugyanezt kéri mindannyiuk részére, kikben meggyengült vala a tette kész lélek, de most, mikor a kegyelem harmata négy napon keresztül bőségesen hullott a lelkükre, ismét új életre kelt ott a buzgalom Krisztusért küzdeni.

Csendes szent mise után Márkos magyarázta meg a híveknek a püspök jövetelének célját s végé a szokásos imákat, majd a főpásztor lépett a szószékre s kiindulási alapul a tegnapi napon felállított misszió-keresztet véve fel, Jézus keresztjéről szólott a szavain csüngő kisdéd nyájának. Azután 73 hívő részesült a bérmálás szentségében. D. u. 4 órakor indultunk Udvarhelyvármegye legnagyobb hitközsége Zetelaka felé, hol előzőleg a kora reggeli óráktól 7 pap végezte a bérmáláandók gyóntatását. Iti a község határszélén diszes lovasbandérium várta

a főpásztor, kit verses köszöntővel Sándor István h. bíró üdvözölt, a község végén álló diszkapunál pedig Bíró Mihály közs. főbíró mondott szép üdvözli beszédet.

A nagyszámban jelenlevő ker. papokkal vonult néhány perc múlva a püspök a hívek ezreitől zsufolva megtelt templomba, melynek küszöbénél Sebestyén Mózes esperes-plebánosékes, férfias szavakkal üdvözölte. A szokásos imák elvégzése után Péterffy Lőrinc fejtegette ki a püspöki látogatás célját, mely szerencsében Zetelaka a közelmultban harmadszor részesül. Azután a halottakról való megemlékezés és Jézus sz. Szive vecsernyéje következett. A délesti ájtatosság után ismét a bűnbánó hívek kihallgatása foglalta el a lelkészkedő papságot, miből más napra is bőven kijutott. Június 5-én körmenetileg vonult a főpásztor a templomba, hol a csendes sz. mise elvégzése után szintén Márkos káplán mondotta előre az előkészületi imákat, melyeknek bevezetével a püspök tartott lelkes szent. beszédet. Halás szavakban emlékezve meg Erd. nagy püspökéről, ki nemcsak Erdély, hanem egész Magyarország s kitől egész Magyarország ohajta várja a Restaurare omnia in Christo magasztos elvének a megtestesítését. Felhívja a híveket, hogy vele együtt imádkozzanak a Kegyelmes úrért.

Beszédének további folyamán a ker. szülőkhoz intéz szivreható főpapi szavakat, figyelemztetvén arra, hogy ők vannak hivatva folytatni a családban azt, mit a pap és a tanító elébb már megkezdett s szent. Pál ezen szavait idézve: ki övére s főkép családjára gondot nem visel, a hitet megtagadta, — az Isten előtt való felelősség súlyos kötelmet állítja szemek elé. Majd kitér a családokban uralkodó rossz szokásokra, példákra, átkozódó és káromkodó beszédekre s végül böles életszabályokat adva, végezi be megrázó példákkal világított jóságos szavait.

Ezután kivonultunk az iskola teres udvarára, hol a folyosón kettős sorban felállított fiúk és férfiak, majd az udvaron körben térdelő nők, 587-en, részesültek a bérmálás szentségében. Megható jelenet volt egy szekéren fekvő súlyos betegek a megbérmálása.

D. u. ismét a töredelmes hívek gyóntatása következett, majd a Jézus sz. Szive vecsernyéjét tartotta meg a helybeli esperes-plebános a jelenlevő papok segédkezése mellett, mely alkalommal Takó Béla odaváló káplán tartott szent. beszédet.

A Zetelakán való tartózkodásnak második napján, június 6-án, a béрмаutá elhalasztott evzáró vizsgák folytak le a róm. kath. iskola összes tantermeiben, amelyek mindenikén megjelent a püspök úr és a látottak és tapasztaltak felett mindenütt megelégedését fejezte ki. — A helybeli esperes-plebánosnál elfogyasztott ebéd után nagy a sürgés-forgás, készülődés: következik a béрмаut befejező, de egyúttal legterhebb része: a messze hegyek, nagy erdők között fekvő Varságtelep.

Délután felháromkor indul meg a menet, elől a járási főszolgabíró, — ki a püspök urat egész béрмаutján mindenütt a legodaadóbb készséggel és lekötözli figyelmességgel kísérte, — utána a püspök úr és az érettségi vizsgálatokon még mindig elfoglalt Mikes gróf főesperest helyettesítő zetelaki esperes, végül még három kocsi kíséret zárja be a menetet. Ismét lovas bandérium kíséri ki a főpásztor, míg az úton a hívek százai állanak és térdénállva fogadják a püspök urat áldását. A Sikaszó alatt levő fűrészgárnál megáll a menet s a püspök úr egész kíséretével megtekinti a telepet, majd felkéri az egyik felügyelőt, hogy szeretné a tót

munkásokat látni, mert hallotta, hogy számos felvidéki tót munkás van alkalmazva a gárnál. A munkásokat hamarosan összegyűjtik s a püspök úr itt is missziót teljesít, saját nyelvükön szól hozzájuk, mondván: jól tették, hogy a mikor kenyérkeresetre indultak el szülőhelyükről, ide jöttek a székely magyar földre, ahol magyar kenyeret esznek, ahol megtanulhatják a magyar nyelvet, melyre e haza minden polgárának szüksége van; inti őket hitüknek buzgó ápolására és gyakorlására, óvja őket a szeszes italok élvezetétől, s végül lelkükre köti, hogy tanuljanak meg mindnyájan magyarul és szeressék mindenkor és sohase hagyják el ezt a magyar hazát, mely mindnyájunknak édes anyja, ahol élünk-halunk kell. Leirhatatlan aza hatás, melyet a püspök úr beszédje az egyszerű munkásokra gyakorolt, bizonyára örökké emlékeztetésekk lesznek azok a kegyes szavak, melyeket ők messze szülőhelyüktől saját nyelvükön egy püspök szájából hallottak.

Rövid felőrai időzés után a menet folytatta a nehez. farszto utat, mely hogy annál viszontagságosabb legyen, nemskóra megerednek az ég esatornái s az eső záporként zuhog alá. A menet előbb — leszállván a kocsikról — egy terebélyes fa alatt keres védelmet, minthogy azonban az eső nemhogy szűnnék, de még inkább fokozódik, kénytelen ismét kocsira ülni és folytatni az utat. Két óra hosszáig folyton szakadó esőben utaztunk, nem használt ott felső kabát, esernyő, mindnyájan bőrig áztunk, úgy, hogy a megérkezés után mindnyájan úgy néztünk ki, mint a kiöntött úrgék. Hát ruhát, embert elpaskolt az eső, de az emelkedett hangulatot nem tudta elmosni. A varsági banderium is megtépve bár, de törve nem, fogadta a messze határszélén a főpásztor, a kükküllői fűrészgárnál pedig a havasi hívek nagy sokasága élén a varsági esendőrség diszben várta és kísérte fel a Varsáig a püspök urat. Közvetlen a varsági plebánia alatt emelt diszkapunál Vas János varságtelepi jegyző üdvözölte a szakadó eső miatt röviden a főpásztor, ki szintén röviden válaszolt.

A megérkezés után némileg rendbe hozkodva, a főpásztor az egész kísérettel a Németh Gyula fenyédi plebános, székelyudvarhelyi főgimnáziumi zenetanár által előadott saját szerzeményű „Ecce sacerdos magnus” fenséges dalmála mellett a felszentelendő szép új templomba vonult, mielőtt még őt a templomajtóban Tódor Imre varsági plebános üdvözölte.

Lélekemelő hangulatot keltett mindnyájunkban a Kegyelmes urunk páratlan áldozatkészességéből épült diszes istenháza, mely hivatva van itt a magas erdőségek vadonjában is Isten dicsőségét hirdetni és emellett az e helyen szét-szórtnak és eddig elhagyottan élő híveket lelki életük világában összekapcsolva, az ő földi boldogságukat és jövendő üdvösségüket előmozdítani. Bizonyára e nagyszerű benyomás adta ajkára beköszöntő beszédjében a varázsigekelet Oláh Dániel kádicsfalvi plebánosnak, kinek kiváló egyházi szónoklataihoz már hozzá vagyunk szokva, de ki ezúttal mégis szokatlanul remekelt. Mindenkit magával ragadó hatással szólott a hívekhez a kegyes jó atyáról, kinek szeretetteljes gondossága az elhagyottan élő varsági híveire is kiterjed, építettvén részükre a diszes templomot, s most a kik eddig talán csak a szabad ég alatt fohászkozhattak a Mindenhatóhoz, e diszes hajlékban fejezhetik ki hálájukat, hódolatukat, könyörgéseiket Neki. Majd megmagyarázva a híveknek, hogy e kegyes jó atya, ki varsági híveit is oly nagy szeretettel övezi, — mennyire szeretett volna hozzájuk jönni, de ezt nem tehetvén, egy ép oly kegyes, jóságos, szent

líd lelkű főpásztort küldött maga helyett, a ki meg fogja őket a holnap kiosztandó bérmlás szentsége által hitköben erősíteni. A beköszöntő és a halottakról való megemlékezés után a püspök úr a más napra kitűzött templomszentelés előkészületeken az ezen alkalomra kiszállott építőmester jelenlétében megvizsgálta az oltárt, azt kellőleg elkészülve nem találta s így a templomszentelésnek a püspök úr sajnálatára és miudnyájunk bánatára el kellett maradnia.

Másnap ismét esős, ködös idő volt s így, sajnos, nem gyönyörködhettünk a Varságon látható természeti szépségek színpompájában. A püspök úr által vezetett szt. mise után Márkos Endre elvégezve a bérmlandókkal az előírt imádságokat, a főpásztor lépett a szószékre és az apostolok lánglelkével szólott a hívekhez, feltárva előttük a részegeskedés és káromkodás irtóztató rütségét; beszéde oly benső és érzelmetjes volt, hogy midőn az istenkáromlás borzasztó gonoszságára mutatott rá, maga is könnyekre fakadt, de sirt az egész hallgatóság is. A szentbeszéd után itt a végső állomáson 230 hívőnek adta fel a bérmlás szentségét, kikkel együtt 2810 az egész bérmaiton a megbérmáltak száma. A szertartás után a plebánosnál elköltött ebéd alkalmával szólamra emelkedett a zetelaki esperes és a bérmait vezetővel a meghatottság hangján üdvözlő a püspök urat, aki szeretetteljes modorával, szelid, leereszkedő, kedves egyéniségével annyira megnyerte e kerület papságának és híveinek szívét, hódoló - tiszteletét, hogy magas személyét itt mindenkorra felejthetlenné tette. A kegyes és jóságos magatartásért a kerület papságának hódoló köszönetét fejezi ki és a Püspök úrnak az egész élete folyására a jó Istentől egészséget és áldást kíván. A lelkesedéssel fogadott toaszt után Öméltósága azonnal válaszolt, kifejezte örömet, hogy a székely népet megismerhette, megismerkedett itt olyan papsággal, mely mellettől tölti be magas tisztségét s mindezeket a kegyelmes úrnak köszönheti, ki őt bizta meg helyettesítésével (az egész társaság feláll). Lelkes szavakkal emlékezik meg a Kegyes úrról, kinek apostoli lángbuzgalma nemesak itt Erdélyben, de az egész országban ismeretes, kinek a szeretettől lángoló lényé, tettei és példátlanul álló önfeledő élete, őt nemesak a jelenkor, de a mindenkor i időkn át a magyar katolikus egyház díszévé avatják, kéri a jó Istent, hogy a Kegyes urat áldja meg jó egészséggel és részeltesse egész élete folyásában különös kegyelmében és oltalmában. Az e szavakra kitörő lelkesedés és éljenzés lecsendesítése után Öméltósága még köszönetet mond a járási főszolgabíróknak, ki oly nagy figyelemmel volt iránta, hogy időt és fáradságot nem kímélve útjában mindenütt kísérte, azt kívánja Öméltósága, hogy mennél kevesebb dolga legyen a néppel, hogy így annál kevesebb szer legyen szükség a főszolgabírói szigorra, illetve a főszolgabírói jószágára, e helyett inkább sokkal több dolga legyen a néppel a papságnak, végül a társaság jó emlékébe ajánlotta magát. Még dr. Demeter Lőrinc járási főszolgabíró emelkedett szólásra, beszédében köszönetet mondott öméltóságának reá vonatkozó kegyes szavaiért; szerencsésnek vallja magát, hogy a püspök urat most személyesen is megismerhette, kit névleg eddig is ismert, de kiről most már tudja, hogy a trónörökös öfenységét nemesak a magyar nyelvre, hanem a magyar haza és a magyar nemzet szeretetére is megtanította, kívánja öméltóságának, hogy a haza javára még sokat munkálkodhassék. A beszédek nyomán kelt lelkes hangulat közt kerekedett fel a társaság, melynek visszautazása most már az dő jóra fordulásával kellemes volt.

A püspök úr másnap még Székelyudvarhelyen a király koronázási évfordulóján celebrált, június 9-én pedig gróf Mikes főesperes kíséretében elutazott a kerületből, hol kedves, leereszkedő modorával és nyájas szeretettel teljes lényével oly sok szívet meghódított és feledhetlen szép emlékeket hagyott maga után.

Választási reflexziók. *)

Előre kijelentem azt, hogy én specialiter senkit sem akarok gyanúsítani vagy pláne megvádolni, hanem általában a mostan uralkodó bűnös visszaélések ellen kelek ki, s hívom fel kegyelmes Főpásztorunk és a theologiai tanár urak magas figyelmét akkor, amidőn, — hogy úgy mondjam — egy jócska formának látszó plebániát „simonia” nélkül elnyerni ritkán vagy pláne alig lehet. Hiába van a pályázónak több évtizedes lekipásztorkodási multja, hiába ráhivatottsága, ismerete, hogy ezen vagy azon plebániának lelki és anyagi ügyeit a Főpásztor úr magas intenciói s az egyház követeleményei szerint tudnák vezetni, ezek a választásnál mind nem jönnek figyelembe; más egyéb kvalifikációk szükségesek a „mi nagy esperesi megyénk” elnyerhetéséhez.

S mik volnának ezek?! Sok-sok minden közül pl. hogy légy te jó pajtás, a templomban légy pap, azonkívül világfi, társadalmi férfi, aki mindenkivel tudsz az ő nyé szerint boldogulni. Azután jól meghányják-veik te szerencsétlen pályázó pap a te multadat, s ha volt az életben valamieske rád fogni való, akkor megtataroznak úgy, hogy soha fel nem támad a te jó hírneved, vagy ha nem volt, akkor gondoskodnak arról, hogy legyen; és kik a médiumok? „Inimici hominis, domestici ejus.” Ezután kezdődik a java része.

Az országgyűlési képviselő választás, a vármegyei, községi, le a baktérválasztásig, annyira korrumpálta a választó publikum jó izlését, hogy ő legszentebb hazafiúi vagy egyházközségi jogát — tisztelet a kivételeknek — csakis akkor és úgy gyakorolja, hogyha őt: „do ut des, facio ut facies” elvével fogva megfizetik, megitatják, igérnek, fenyegetnek és a többi . . .

Én a tolvajt nem tartom oly nagy bűnösnek, mint az orgazdát; nem mintha annak a szerencsétlen páriának bűnös tettet legkevésbé is pártfogás alá venném, hanem ő lop azért talán, mert vagy télen, munkátlan, naplopó, vagy pedig oly szegény, hogy azt a pár esrikét el kellett konfiskálnia, hogy ehségét, bűnös ivási szomját azok árával az orgazdától kapott fillérrel lecsillapítsa; míg ellenben az orgazdák rendszerint fősvény, nagy gazdák szoktak lenni, akik az ily ragadmányból gyűjtik egybe átkot rejtő vagyonukat.

Én lelkemből utálattal fordulok el a megvesztegethető nép üzelmeitől, de ha nem találtnék ember, aki őket a „do ut des” elvével fogva magának megnyerje, meghódítsa, hanem haladna a becsületes úton, nem volna megvesztegethető tömeg, hanem választana szive-lelke sugallata „szerint magának és hitközsége lelki és anyagi ügyeinek buzgó, lelkiismeretes lekipásztort, vezetőt, őrt; ezzel azonban nem azt mondtam, mintha bűnös úton ne jönnének be jó lelkivezetők, csak a bűnt mutattam be.

Szomorú tapasztalat, példákkal tudnám fenti állításaimat beigazolni, de ez alkalommal elhagynom, csak annyit jegyez meg, hogy nem lehet a titkos-bűnös üzelmeket a „választás

megsemmisítésével” megakadályozni, sem pedig a félrevezetett, megvesztegethető népet a becsületes, tisztességes, az egyházhoz s a morális által előírt választás útjára terelni, hanem csak úgy, hogy akármely választásnál bárkire beigazolják a simoniákus megválasztás vádjá, büne, nemesak a választás semmisséssék meg s zársék ki az illető eme beneficium elnyeréséből, hanem egy kis Morális és Egyházi tanulmány felújítása céljából a Főpásztor úr által internáltassék be a theologiai tanár és spirituális urak keze alá, s így egynek a példája, minden felfelé kapaszkodó testvért visszariasztana minden oly cselekménytől, a melyeket a beneficium elnyerésénél semmiféle morális meg nem enged, mert verba volant . . . de exempla trahunt.

Lőrincz Sándor,
plebános.

Gregoriánének-kurzus.

A marosi esperesi kerület papsága f. évi május 11-én tartott tavaszi koronagyűlésén elhatározta, hogy Marosvásárhelyt a szent Ferenc-rendi atyák zárdájában Gregoriánének-kurzust tart. Ezen üdvös határozatát végre is hajtotta, a kurzust jún. 17. napjától 21. napjáig meg is tartotta.

A kurzuson tiz kántortanító, egy kántortanító-jelölt vett részt, őt pap volt jelen. Név szerint: Sándi Péter, Kovács Pongrácz, Ferenczi Sándor, Paál Lajos, Öseh István, Varga Sándor, Luka Jenő, Sinka Károly, Krasznai József, Király Ferenc kántortanítók, Szász János kántortanító jelölt.

Karácson Márton apát, főesperes, Szabó György alesp. pleb., P. Forika Ádrián, P. Kassay Kelemen, P. Szabó Sebestény.

A kurzust P. Forika Ádrián és P. Kassay Kelemen vezették, segített Vuicsits Jenő főgim. tanár.

Mindennap délelőtt 2 órán át, délután is 2 órán át tartott az oktatás és a begyakorlás. Mindennap két énekes szent-miséen énekeltek Gregorián éneket.

P. Adrián két elméleti előadást tartott. Szabatoson kifejtette a Gregorián ének meghatározottságát, ismertette az egyház idevonatkozó rendelkezéseit. Feltűntette azoknak tarthatatlan álláspontját, kik a Gregorián ének behozatalát ellenzik. Világosan kifejtette, hogy annak behozatala még a kisebb hitközségekbe is lehetséges, az akadályok legyőzhetőek, csak akarni kell határozottan, késznek kell lenni mindig az engedelmességre. Sok ellenvetést hallott, de azok egyike sem fogadható el.

A hol az egyház parancsol, ott mindenkinek engedelmeskedni kell. Engedelmség nélkül nincs kath hitélet.

Az ügybuzgó házfönök az étkezés alatt is felolvasott a Gladich Pál magyarkimle plebános által kiadott „Orgona és orgonálás” című nagy fontosságú könyvből.

Nagy dícséret és elismerés illeti meg a jelenvolt kántortanítókat, kik az egész kurzus alatt osztatlan élnék figyelemmel, teljes jóakarattal hallgatták meg az elméleti előadásokat és odaadó szorgalommal gyakorolták be a szent-mise énekezeit.

Szívesen meghozták az áldozatot a szent ügy érdekében, még olyan is volt, ki naponkint 20 km. útát tett meg gyalog, csak hogy a kurzuson jelen lehessen.

Elintézendő szorgos ügyei kívánták, hogy mindennap hazamenjen. Az ilyen kántortanítói kar előtt kalapot emelünk!

A kurzus végén szabatosan és meghatóan

*) Minthogy e cikkben foglalt panaszokhoz hasonlókat már sokszor kaptunk, közreadjuk e sorokat, mert azt tartjuk, hogy az általános visszaéléseket nem szabad takargatnunk, ha a bajokon segíteni akarunk.

tudták karban és szolóban énekelni a Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus és Agnus Dei stb. mise énekeire. Úgyisint a gyászmise énekeire, a nagyhéti és a többi alkalmiszertartások énekeire.

Vueskits Jenő főgimn. énektanár két előadást tartott. A jún. 20-án tartott nagyszerű előadása egészen elragadta a kántortanítókat és a papokat.

Elméleti előadásában ismertette a Gregorián éneket, annak tulajdonságait, főséges szépségét, bemutatta gyakorlatilag is, harmonium kísérettel elénekelte a Glóriát. Ismertette az egyházi népénekeket, föltüntetve az ütemes népének hátrányait, izléstelen, unalmas, altató éneklési módot, vegyítését világi népének és opera énekekkel.

Ezzel szemben bemutatta a régi magyar népénekeket, a Gregorián maradványokat, melyek egyáltalában nem tűrik a szokásban levő ütemes éneklési módot, csak úgy szépek és meghatók, ha azok a tartalmas szöveg helyes hangsúlyozásával, az értelem szem előtt tartásával gyors tempóban a helyzethez képest piano, forte, crescendo, decrescendo énekeltek.

Be is mutatta mindkét éneklési módot. Az egész hallgatóság igazat adott a tanár úrnak, csak egy civil úr, ki véletlenül jelen volt, nyílvánított ellenkező véleményt, érdekes vita fejlődött ki, de a tanár úr minden egyes ellenvetést egész könnyedséggel azonnal megcáfolt, mindenki a tanár úrnak adott igazat. Ezen vita is hozzájárult a kérdés tisztázásához.

Jó volna, ha a tudós tanár úr alapos és egészen meggyőző fejtegetéseit leírná és a kerületi papság rendelkezésére bocsátaná, szívesen kinyomatná és illetékes kezekbe juttatná!

Feletem üdvös volna, ha a tanár úr minél többször tartana előadást a valódi egyházi énekről a kántortanító uraknak és a papságnak. Így a sok ferde felfogás és balvélelemény a Gregorián énekről eloszlatnék.

A jólsikerült kurzus után a kántortanító urak szívből jövő halás köszönetet mondtak a jó atyáknak, kiknek a ritka becses alkalmat megszerezték a főséges Gregorián ének alapos megismerésére, megkedvelésére és begyakorlására.

Feltétlenül szükséges, hogy minden lelkipásztor szíves készséggel, teljes jóakarattal működjen közre kántorával, hogy a belső vállalosságot nagy mértékben fokozó Gregorián ének templomainkban méltó helyét elfoglalja. Ezt kívánja a minden áldozatnál szükségesebb engedelmisség is!

Ezen kurzus próba volt, ismételni fogjuk több résztvevővel, ha előbb nem, a jövő évi iskolai év után.

Benevolus.

H I R E K.

Aranymise.

Folyó év június hó 24-én lélekemelő, magasztos napja volt Csikdelne hitközségnek. Péter Lajos plebános, szentszéki ülnök e napon az egyházközség vedőszentjének, kerr. Szent Jánosnak ünnepén, az ő tiszteletére szentelt ősrégi templomban mondotta el aranymiséjét. Felséges, megható jelenség vala ez. Remegve, meghatottan állott az Úr oltára előtt a becsületben megöszült agg lelkipásztor, ki igazi tipikus alakja a régi jó idők testi és lelki természetességével ékeskedő székelyföldi papoknak.

Az ünneplő öreg lelkipásztor pártatlan szereztsége — távol a világban már szokássá vált ünnepletéstől — esendben, feltűnés nélkül akarja

az isteni kegyelemnek e ritka napját megülni. A kerületi papság figyelme és saját híveinek őszinte tisztelete az ünnep méltó glóriájának fényével övezé körül az Urnak agg szolgáját.

A kerületi papság az ő derek, pártatlanul szeretett új főesperesének Rancz Jánosnak vezérelete alatt már korán megjelent a jubiláns lakásán üdvözlőre, a hol a főesperes megható szavakban jelezvén a nap kiváló jelentőségét, ünnepélyes menetben vonultunk ki a „pusztában kiáltónak pusztában álló“ egy kilométernyi távolságban levő templomába.

Az ötven év néhez munkája alatt már megtörtött jubiláns szerái lelkesültséggel állott az újszövetség kálváriája előtt s lelkenek háláját a „Te Deum“ magasztos imájában emelé Istenhez. E pillanatban elvonultak lelki szemei előtt az ötven év alatt nyert isteni kegyelmek, melyeknek emlékezete annyira meghatotta a tiszteletre méltó kedves öregot, hogy csak nehezen tudá aranymiséjét énekelni.

Szentmise közben, evangelium végével még tovább fokozódott nemesak a jubiláns, de az ünneplő közönség meghatottsága is. Ugyanis Kőrödy Mihály csikszentmiklósi plebános lépett a szószékre és igazán lelkes, eszmékben gazdag, könyökgé megható alkalmi szent beszédben mutatott rá a jubiláns ötven éves multjára, melyből 47 esztendőt Csikdelnének szentelt.

Szentmise végével kiterjeszté kezeit az aranymisés pap s előbb paptestvéreit, aztán a híveket áldá meg. Úgy állott előttünk, mint egykor Mózes a Sinai hegyen, midőn áldásra emelé ellankadt karjait. Szívünk az öröm és hálaérzetében a jubilánsé vala.

Ezen napot az Úr igazán jutalmul adá az ő hű szolgájának, ki a szent mise végén a főséges öröm hangján méltán énekelheté: „Magasztalja az én lelkem az Urat.“

Az isteni tisztelet végeztével a jubilánsot ünnepélyesen lakására visszakísérték, a hol Rancz János ker. főesperes a papság üdvkivánatait ékes szavakban fejezé ki az ünneplő agg lelkipásztornak. S hogy e napnak emléke örök időkre fennmaradjon, a kerületi papság 200 korona alapítványt tett azon szándékkal, hogy az Péter Lajos delnei plebános nevét viselje, tíz évig kamatai tökésséssenek, tíz év mulva pedig a kamat a „Szent János templom“ szerelvényeinek beszerzésére fordíttassék.

Ezután a szeretet lakomája következett, melyről azon hó kívánsággal távoztunk, hogy Isten adjon még sok ily kegyelmi napot az ő egyháza szolgáinak!

Verebesi.

— **Lapunk** ezen száma a rendkívülien összetorlódtott sürgős nyomdai munkálatok miatt a rendes időnél jóval később jelent meg, miért is olvasóinknak szives elnézését kérjük.

— **Személyzeti.** Püspök urunk ő Nagyméltósága Rancz János alesperes, karcfalvi plebánost a felesiki kerület főesperesévé, Bálint Lajos csiksomlyói plebánost a felesiki kerület alesperesévé, Konecz István tsnádi plebánost az alcsik-kászoni kerület alesperesévé, Popp József lupényi lelkész holtmányi lelkésszé, Mihály Domokost atyhai lelkésszé, Antalfi Károlyt szentkatolnai lelkésszé nevezte ki. Tompos Mátyás csikszenttamási lelkész és Wiegand János szentágotai plebános nyugalomba vonultak. Fonyó Pál szentágotai lelkész lett.

— **Huz évig tűzoltófőparancsnok.** A gyulafehérvári derek önkéntes tűzoltóegyesület élén, mint főparancsnok, Roska József rendőrkapitány áll. E tisztét husz év óta egyfolytában

odaadással és buzgósággal töltötte be. Aki ismeri az autonóm egyesületek életében sokszor előforduló viszálykodásokat, kellően tudja méltányolni Roska József főparancsnok husz évét. Adja Isten, hogy még számos éven át lehessen a humanus egyesület élén.

— **Huszonöt éves áldozó-papság.** Távol a városi élet zajától, a közeli vidéken — a történelmi emlékekben gazdag Alvinc községben — megható ünnepség folyt le Péter és Pál apostolok ünnepén szt. Ferenc házának kedves kis templomában. Csak titokban történt az egész. Alig tudtuk egy páran. S mégis, mégis az összes jelenlevők hálaérzelmei egyesültek, bár nem tudtak: kiért, miért, — midőn felhangzott az oltár léposójénél a „Te Deum laudamus“, hogy az áhitat szárnyain elröppenjen a hála a Mindenható trónusához. Igen, a hála, mely legelőször és legfőképpen köztisztelőben és becsületben álló szeretett barát és atya, P. Pucher Anaklét szívéből fakadt, midőn ezalkalommal pappá szenteltetésének 25. évfordulóját ünnepelte.

De nekünk is volt ám részünk e hálaban, kik éreztük az ő szeretetét, jóindulatát, tapasztaltuk jótékony befolyását, örvendünk az ő megtisztelő baráti érzelmeinek.

Ott láttam rajta a meghatottságot, midőn a szószéken nagy és magasztos gondolatokkal telített beszédében dicsőítette az Egyházat, melynek 25 évvel ezelőtt jegyese lett.

Ott az oltárnál szemléltem benne az „alter Christus“-t, amint a szent áldozatot ugyanazon buzgósággal és áhítattal, mint 25 évvel ezelőtt bemutatta.

S bár a hosszú idő terhes fáradalmai és nehéz küzdelmei hagytak is hátra nyomokat, de lelkenek élete, ereje, elvessége, üdesége nem tűnt el; fentartotta, megőrizte az az „In te Domine speravi, non confundar in aeternum.“

A templomi ünnepséget szeretet-lakoma követte. Kijutott itt a felkészítésekkel, ki az ajándékokból is!

Őszinte szívből gratulálunk neki. Úgy hiszem: mindnyájunk, kik a „jó Péter bási“ tisztelettel, szeretettel övezzük, közös óhajának adok kifejezést, midőn az eltelt 25 esztendő s a benne rejlő lelki öröm és a lefolyt szép ünnepség többszöri megismétlődését kívánom s kérem a jó Istenőtől. Ad multos annos! N. A.

— **Országos zarándoklat a szentföldre.** Pater Kaiser Nándor ferencrendi házfőnök lelki-vezetése és a szentföldi ferencrendi atyák közreműködése mellett országos zarándoklat indul a Szentföldre: Loretto—Róma—Nápoly—Alexandria—Jaffa—Jeruzsálem—Haifa—Názareth—Vence érintésével. Utazás időtartama 37 nap, árak: III. o. 350 kor. II. oszt. 700 kor. I. oszt. 900 kor. Részletes programokkal szívesen szolgál P. Kaiser Nándor ferencrendi házfőnök, Budapest II. Margit-körút 23. sz.

— **Meghívó.** Az Erdélyi Róm. Kath. Tanítóegyesület Szövetsége évi közgyűlését 1907. július hó 16-án (kedden) Csiksomlyón a tanítóképző gyakorlóiskolájában fogja megtartani. Az évi közgyűlést megelőzi a jelzett helyen a népiszkola tantervet részletesen feldolgozó bizottság értekezlete, mely 14-én d. u. 3 órakor veszi kezdetét és tárgyalásait 15-én reggel 8 órától kezdve folytatja és befejezi. A bizottsági tárgyalásban előadók: Antal János, Balinth József, Bene Sándor, Buzás János, Gál Imre, Gál Sándor, Gyurcsovecz Károly, Józsa Sándor, Szabó István. A bizottság tagjai szállást és ellátást püspök urunk rendelkezése szerint az internátusban nyernek. A közgyűlés tárgysorozata: 1. 16-án 1/8 órakor Veneri Sancte a szentferencrendiek templomában. 2. Elnöki megnyitó. 3.

A multi gyűlés jegyzőkönyvére vonatkozó főpásztori leirat előterjesztése. 4. A választmány jelentése a Szövetség ügyeiről. 5. Hitvallásos népiskoláink jövője. Előadja Gyuresovecz Károly udvarhely-szenttamási tanító. 6. A falusi népiskolák realis életre szükséges nevelésének fontossága, módja és jelenlegi akadályai. Előadja Péter Sándor esikvárdótfalvi tanító. 7. A népiskolai fegyvelmezés. Előadó: Ágoston József gyergyócsomafalvi tanító. 8. Indítványok, melyek a gyűlés napja előtt 8 nappal az előkészségnek bejelentendők. 9. Tisztújítás. Az elszállásolás és ellátás biztosítása végett főt. Kassai Lajos internatusi igazgató úrnál kell jelentkezni. Imets F. Jákó apát, kanonok a Szövetség elnöke. Szász Károly a Szövetség főjegyzője.

— **Üdülőhelyek a Székelyföldön.** Nehány gyönyörű és kiválóan egészséges üdülő telepet rendszeresített a marosvásárhelyi Székely-Társaság a Székelyföldön. Ebből van: Maros-Torda vármegyében 3; Udvarhely megyében 7; Háromszék megyében 6; Csikmegyében 4; Brassó megyében 1. Ezen üdülő helyek részletes ismertetése külön füzetben is megjelent, melyet bárkinek díjtalanul küld meg Szentgyörgyi Dénes, a társaság gazdája. A társaság első évkönyvét könyvtárának díjtalanul küldi meg.

— **Társas kirándulások a Székelyföldre.** Ugy a tanuló ifjúság, mint nagy magyar társadalmunk, mind több-több érdeklődést kezd tanúsítani a Székelyföld iránt. Közvetlenül szerzett tapasztalatokból akarják megismerni szép vidékeit, fejlődő fürdőit, ezerféle természeti kincsét. Megkönnyíteni óhajtván e tanulmányozást, a maros-vásárhelyi székely társaság négy kirándulási körút programját és költségvetését állította össze, egyetértve az-utba eső székely-társaságokkal és fürdő igazgatóságokkal. E négy kirándulást illetően minden felvilágosítást magában foglaló füzetet bárkinek díjtalanul küldi meg Szentgyörgyi Dénes a társaság gazdája. Itt jegyezzük meg, hogy felsőbb iskolák tanulói avagy más csoportok tanulmány kirándulásainak előkészítésére és vezetésére a fent nevezett társaság készséggel vállalkozik.

— **Ki akar gyári tanuló lenni?** A Trencsénhölak (Tepla) környékén levő üveg-, szövő-, fa- és más kézműári gyárakban több tanuló fiú volna elhelyezhető, kik az ottani teendők elsajátítva, a most alkalmazásban levő eszmorva munkásokat idővel kiszoríthatnák s tanult mesterségüket esetleg a székelyföldön is értékesíthetik. Óhajtván volna tehát, hogy akik ezen mesterségek valamelyikére hajlandóságot éreznek magukban, ama gyárakban felvéssék magukat. Bővebb felvilágosítást Kövály Ottó m. kir. határszéli rendőrkirendeltségi felügyelő (Trencsénhölak) készséggel ad. Maros-Vásárhelyi Székely-Társaság. — Igen jól tenné a lelkészkedő papság és a tanítószék, ha a nép figyelmét erre az alkalomra különösen is felhívják.

— **Közönetnyilvánítás.** Gaál Elek id. ny. plebánus a nyilvánosság előtt is leghálásabb közönetét fejezi ki nagys. és főt. Imets F. Jákó, apátkanonok úrnak azon nagylelkűségéért, hogy a tussnádfürdői iskolának jutalmi célokra ismételt 20 koronát kegyeskedett adományozni.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Új „Apologia.”** A magyar püspöki kar a középiskolák VIII. oszt. számára való Apologia megírására pályázatot hirdetett. A pályázaton Uhlár János pozsonyi hittanár lett a győztes. Am a pályaművek között egy

másik munka is feltűnt, amely sok jeles tulajdonsága miatt épen a művelő nagy közönség elé való. Ez Szász Antal dobsinai plebánus kiváló munkája, melynek kiadását a „Borromeus” hitzónoklati folyóirat szerkesztőkiadói vállalta magára. Halalos vétek lenne ugyanis, ha ily nemes cél szolgálatában álló derék munka, kinyomatás nélkül, a szerző irásztalának fiókjában maradna. Szerzője egymagában nem mert vállalkozni a kiadásra, mert erősen igénybe vette erszényét másik üttörő munkájának, a „Tiszta Élet”-nek kiadása. Is-tenben bizva, kinek dicsőségét ezzel is előmozdítani iparkodik és katolikus mivelő közönségünk, különösen a hittanár lelkes pártolására számítva, kiknek közös, legszentebb érdekünkben szolgálatokra lenni igyeckszik, vállalkozott Szászai kitűnő Apológiája kiadására a „Borromeus” szerkesztője. F. évi augusztus derekára megjelenik a könyv. Körülbelül 25 ívre, 400 lapra terjed az egész. Tömeges megrendetésekre számítva ezernél több példányban nyomtatják, hogy a mai magas nyomdai ár mellett is olcsón lehessen adni. Eszerint tanulóifjainak és papnővendékeknek, valamint a „Borromeus” hitzónoklati folyóirat rendes előfizetőinek 2-50 korona, másoknak 3-50 korona. Bérmentes szállítás. A munka férfi-kongregációkban tartandó előadásokhoz és konferencia-beszédekhez is nagy-szerű anyagot szolgáltat, — azonkívül nagyon ajánlatos a tanuló-ifjainak és az intelligensebb közönségnek, úgyszintén a katolikus könyvtáraknak.

* „**Kis imakönyv**” katolikus hívek számára” cím alatt a Szent-István-Társulat kiadására válogatott imatartalommal egy csinosan kiállított imakönyv jelent meg, mely felnőttek és fiatalok számára egyaránt alkalmas. Szép kiállítás, izléses kötések és főként kedves miniatúralakja (5 1/2 x 4 cm.), nem kevésbé a szép kiállításhoz mért olcsó árak eléggé ajánlják azt; tartalma főgyházmegyei jóváhagyással jelent meg, és oly nagy tapintattal és körültekintéssel van összeválogatva, hogy ezt a bírálatok egyhangulag, dicsérlettel elismerték. Előnye kis alakja, mely lehetővé teszi azt mellényzsebben vagy bármely kis helyen tarthatni, hogy a hívek bármikor térnek be templomban, mindig rendelkeznek imakönyvvel ájtatosságuk végzésére. A „Kis imakönyv” csakis az ár előzetes beküldése ellenében szállítja a kiadó. Utánvételt kis volta miatt nem küldhető, mert ennek költsége túlgátaná. A küldés portómentesen eszközöltetik. A „Kis imakönyv” 14 különféle szebbnél-szebb hajlítható, puha kötésben jelent meg s az árak a különféle kötések szerint következők: Egyszerű sima angol vászonban, arany keresztnyomással — 80 Sima chagrin- vagy borjúbörkötésben 1.20. 3600. sz. Fantasia bőrötés, különféle színben, aranynyomású diszkötéssel, tokban 1.40. 3700/R. E. sz. Ugyanaz szíjjal zárható, tokban 1.60. 3940. sz. Chagrinbörkötésben, aranymentszésű prseléssel Mária-monogrammal, tokban 1.20. 3940/K. sz. Ugyanaz borjúbörkötésben, tokban 1.40. 3952. sz. Chagrinbörkötésben IHS monogrammal, aranynyomású szegélylyel, tokban 1.20. 3752/K. sz. Ugyanaz borjúbörkötésben, tokkal 1.40. 15/R. K. sz. Sima chagrinbörkötés, vegyes színben, szíjjal zárható, tokban 1.20. 15/R. K. sz. Ugyanaz sima borjúbörkötésben, tokban 1.50. 3939. sz. Színes borjúbörkötés, aranyozott kereszt- és virágdíszítéssel, tokban 1.40. 3950. sz. Fantasia bőrötés, különféle színben, aranynyomású díszítéssel, tokban 1.40. 3951. sz. Chagrinbörkötésben Mária-monogrammal, tokkal 1.20. 3951/K. sz. Ugyanaz borjúbörkötés-

ben, tokkal 1.40. A pénz beküldése legcélszerűben postautalványon történik; az utalvány szelvényén a kívánt kötetet világosan meg kell jelölni.

Adalékok egyházmegyénk történetéhez.

A nyárádselyei róm. kath. plebánia története.

— Irta: **Tózsér László.*** —

I. Selye eredete és neve.

Selye tudtom szerint három van Magyarországon, mégpedig: 1) egy van Nyitravármegyében: Vágsellye; 2) egy van Baranyavármegyében: Baranyasellye; 3) egy van Maros-Torda vármegyében: ez a miénk, melyet legújában is hivatalosan Nyárádselye néven parancsolnak nevezni. Inkább talált volna, hogy nevezzék: Székelyselye, mert bizony a Nyárad mentétől jó távol fekszik, egészen más völgyben; de hát engemet nem érdekelt meg a központi bizottság. Legyen tehát Selyéből Nyárádselye.

— A mi az ő s eredetét illeti ennek a bekecsi falunak, az 1893-ban kiadott Pallas Nagy Lexikona III. köt. 4. lapján „Bekecs” szó alatt tudós történetésűrk, Thiring Gusztáv (Th—V) szóról-szóra ezeket írja Bekecs hegyével kapcsolatban: „Bekecs, Maros-Torda vármegye legnagyobb hegye. A Maros, Nyárad és Küküllő völgyeiből mindenünnen látható, s a lakosoknak az időjárást jelzi; a Hargita hegységtől, a Mezőhavastól és Cserepeskötől csak a Szakadát keskeny völgye, a dél felé eső siklódi Nagyköttől s a Firtostól a Nagykükküllő folyó választja el. Főtömege trachit, főgerince Szováta és Miháza között emelkedik, keletről nyugatra csapva, a Kis- és Nagy-Nyárad felső völgye között fekvő területet foglalja el; szép bükkös föld, melyet azonban különösen a nyugati oldalon a szénégetők már erősen letaroltak. Két főcsúcsa a Bekecstető, mely egészen kopár és a Körtvélyestető, melynek tisztása kaszáló. A Bekecstetőn a 4—6. m. szélyes „Óriásárka” nevű töltés és árok vonul végig, rajta régente Bekecsvára állott, melynek elpusztultával a várkatonák leköltöztek a hegy aljába s ott Selyét alapíták. Hajdan (1600 körül) itt kápolna állott, melyet bücsújárók sűrűen felkerestek. A várnak nem maradt semmi nyoma. A Bekecs csúcsáról gyönyörű kilátás nyílik egészen a Ciblesig, Rettyezátig és Nagojig. A Sugó patak mellett fennálló kolostor egészen eltűnt. (Th—V.)¹⁾

Ezen tudományos feljegyzésből tehát egészen bizonyos, mert a néphagyomány is bizonyítja, hogy Selye községe a bekecsi várkatonák letelepedéséből keletkezett; legelső lakói tehát a bekecsi vár katonái és családjaik voltak, mint sok más székely falu (pl. Méréfalva, Mérévára után; Zetelaka, Zetevára után stb.), melyek szintén a közelükben levő székely (előbb hun) őrvárak katonáiból keletkeztek családjaik letelepedése által.

Hogy a bekecsi vár katonái mikor kényszerítették a várat elhagyni és a mai Selye

¹⁾ A plebánia csak 1891-ben kapván helyi lelkészt, semmiféle Domushistória-val nem bírt még eddig, míg én az itt közölt és összegyűjtött adatokból egyet nem kezdtem írni „Plebánia története” c. alatt; mert azt vallom, hogy minden lelkésznek kötelessége plebániája történetét megírni vagy a megkezdett kutatva folytatni némesak, hanem annak rövid vázlatát e lapunkban közzélni, hogy ezen összehordott vázlatokból ősrégi erdélyi egyházmegyénk története valaki által összeállítható lenne. Én legalább eddig több plebánia történetét vázoltam e lapban.

1) „A Pallas Nagy Lexikoma” III. köt. 4. old. 1893. kiad.

helyére telepedni, azt nem lehet tudni; de hogy a bekecsi vár körül hajdan nagy dolgok történtek, veszedelmes csaták vívattak, melyeknek a vár is áldozatul esett, bizonyítja az, hogy a vártól, illetve a Bekecstől nem messze elterülő szép sík kaszálóláphelyet a nép még ma is „Veszélymezőjének” hívja. Hol nagy csaták vívattak, mert különböző harcoló eszközök találatának ott. Hogy régen történhetek Bekecs vára körül e csaták, leginkább az bizonyítja, hogy a várnak semmi rojaja nem látható, egyedül csak a vársáncok helye és a nép száján a „vár” neve.

A „Selye” nevet illetőleg három vélemény él a nép száján. Az egyik azt mondja, hogy mivel a Bekecsvár katonái a Bekecs aljába, vagyis „szélyébe” telepedtek le, a falú is innen kapta volna Selye elnevezését, még pedig úgy, hogy mikor az ősz székelyek katolikusokká lettek és egyházuk nyelvén latinizálni kezdték, a magyar „szélye” szóból latinosan írva és olvasva „Sellye” alakot csináltak, mert a latinoknak sem sz, sem é betűje nincsen, hanem e helyett s és e. Úgy is írják Selyét, hogy Selye, a mi a „szelle”, „szelje”, „szélye”, „szélye” alakokból magyarázható. A másik vélemény szerint Selye onnan kapta volna e nevet, mert Ősmarosszéknek szélye, szelső faluja volt.¹⁾ A harmadik vélemény meg azt mondja, hogy Selye e nevet „selymenkes”, „sülyedős” talajtól kapta volna, a mi nagyon nehezes leszármaztatásnak látszik. — K u r i ó z u m k é p e n a z t i s feljegyzem Selye elnevezéséhez, hogy a Pallas Nagy Lexikona XIV. köt. 1038. lapján²⁾ a „Sellye” szóról ez olvasható: „Sellye, sellye, erdélyi tájszó, annyi mint: koporsó, sir, szent Mihály lova. A régi nyelvben általánosabb. (V. ö. a Nyelvtört. Szótár adatait.) A Selye helynévről lásd: „Sellő.” A „Sellő” szónál pedig ez áll: „Sellő, 1. a tündérral rokon értelmű szó, mint a Lugossy (Akad. Közöny, 1850-ben 130. old.) idézte szombatos-kódex és szavaiból kitűnik: „oltalmát ha kérem a mennyek urának, sellők sem tündérek ám nekem nem árthatnak.” 2. Máramarosi, szatmári s más tájszólásokban a vizek sebes folyású helyei nevezetnek sellőknek (l. folyó.) Ipolyi (Magyar Myth. 98. old.) e szavunkat sejtí a Sellye, Sellő és Sáro helynevekben is. 3. Lugossy csalágnévjegyzékében (Ipolyi i. h. 275. és 582. old.) egy kis és nagy Sellő nevű csillag is fordul elő. Az 1. és 2. értelem alapján a Sellő vízi tündér lehetne, a 3-ikat illetőleg pedig közelebbi adatok híján meg azt sem mondhatjuk meg, hogy melyik csillagra vonatkozik. Lugossy (Ipolyi i. h. 98. old.) a Csalólókó nevét is a Sellő szóból magyarázza (Katonalajos).³⁾ A „folyó” szó alatt pedig ezt olvassuk: „Folyó, . . . A lépcsőzetes vizeséseket cascadenak, a legjelentősebb vizeséseket sellőknek nevezik.”) Ha Czirbusz Géza ethnográfiai tudományával bírnék, ez utóbbi mythologikus nevből még okos dolgot süthetnek ki Selye régi tündéris elnevezését illetőleg, de míg e vadregényes, nem épen tündéris Bekecs szélyében kell betegeskednem vesszőházban, tündérekülte és régiségemestette omladozó kápolnában, a vadród szélén tűzfahányban, a vízi-tündérek, sellők helyén vizinségben, az udvaron levő két kút dacára vízhiányban, Nyárádselyében Nyárad nélkül: addig bizony sem tündéris elnevezésről, sem tündéris életéről nem beszél-

hetek s így „Selye” nekem mindig a zord Bekecs „Szélye” lesz, akármit ábrándozzék róla a Mitológia, akármit magyarázzon felőle az Ethnográfia. Ennyit a régi Selyéről és nevééről.

A mai Selyéről és mai diesőséges hírvéről már többet és biztosabban tudok mondani, mert saját szememmel látom girbe-görbességét, saját füleimmel halloom toronyozogató orkányait, saját végtagjaimban érzem még most június 8-án is, királykoronázási jubiláló rokkoko stílus imaházunkban a fagyaló havasi hideget; egy szóval egész megbízhatósággal nyilatkozhatom erről a tündéris, vadregényes, havasos, szél-rohamos, menydörgős, villámlos, hegyes-völgyes, vizenlélis is sülyedős Selyéről, mert egész rettentelen valóságában áll előttem és én is benne mindaddig, míg valamely fiatal paptársam klimatikus, ózondús levegő élvezetése végett ide nem kívánczik (?). Én is így kívánczoltam ide látatlanban és már is elmondhatom: „Veni, vidi, vici! (devictus sum). Vajha minél hamarabb elmondhatnám az öreg Simeon prófétával: „Nunc dimittis . . . sed non ad mortem vero ad aliam stationem.

E helyen különben felhasználom az alkalmat, hogy jóakarató utódomnak, bárki lesz, megmutassam a Selyébe vezető utat, nehogy ne kapja meg leendő állomását a sok rossz út mellett. A dispoziciója jó lesz belemi Nyárádselye, nehogy a többi gazdagabb Selyébe vigye a jóindulatu vonat, mint viszi több leve-lünket. Azt is megmondom, hogy utolsó vasuti állomásunk kettő is van: Sóvárád és Maros-Vásárhely, egyik messzebb van Selyétől, mint a másik. Ha lehet egykínél se kell kiszállani. Utolsó postaállomásunk: Nyáradmagyarós, mely azért Nyárad, mert nem a Nyárad mellett van s azért Magyarós, mert nem mogyorót, hanem pityókat termik sokat. Ha még megmondom, hogy Selyében van még becsületes ref. pap, szép ref. templom, rozoga ref. iskola, sok korecsma, benne mindenikben zsidó és sok pálinka és még több ivó, sok kút, de kevés víz, sok cseresznye és még több meggy, sok sár, de még több szegénység, kitiű búzatermes, de a kath. papnak kevés és gyenge kepe: akkor majdnem minden jót elmondtam a mai Selyéről.

(Folyt. köv.)

CSARNOK.

Püspökmegyei zsinat.

(Vége).

Nézetem szerint az országos kath. mozgal-maknak, kath. egyleti életnek is majd csak akkor lesz igazi sikere, ha ismét felveszik a megyei zsinatok megtartásának böles rendjét. Az autonómia körében felmerülhet velleitásoknak is csak úgy és akkor szögezhetjük ellené jó sikerrel a kívánatos és békebiztosító leszerelést, ha közös egyetértéssel megállapított egységes akcióra mindig készen állunk. Ezt pedig a megyei zsinaton lehet legalkalmasabban nyélbe ütni.

De persze mindezt csak akkor fogják elérni, ha az a zsinat olyan lesz, amilyennek az egyházi fegyelem szelleme szerint lennie kell. Ezért íródott ez a tanulmány is, hogy lehetőleg tiszta képet adjon arról, milyennek is kell lenni egy jóavaló püspökmegyei zsinatnak. Sokan talán sokallni fogják, hogy sok olyan hibára, fonákásra és visszaélésre mutatott rá a jelen írás, amely megfelelő korrekurát vár a zsinattól. Ez azonban szükséges. Mert valamint a lelki szent gyakorlatoknak az a céljuk, hogy az egye sek teljes lelki megújodását és a

jóavaló elszántságnak és elhatározásnak felfogadását kiváltás a lélekből és ezt átalakítsák Krisztus lelke szerint: azonképen a megyei zsinatok arra való, hogy az egyházi élet újraéledését, az egyház működésének hathatósabb, erősebb, nemesítőbb fogantatját indítsák meg a pástorok által a hívek körében.

A lelki szentgyakorlatok sikerének előfeltétele a helyes és szigorú önbírálat; a megyei zsinat reformáló hatásának hasonlóképen a tényleges állapotok helyes felismerése, a hibáknak, hiányoknak s ezek okainak felismerése az alapja, mert csakis így lehet a megfelelő segítségéről gondoskodni. A megyei zsinat éppen arra való, hogy minden megye maga hasonlítsa össze az egyetemes törvénnyel a kebelében fennálló tényleges állapotokat estőrekedjék a törvény betűjének, de méginkább a törvény szellemének megfelelő ideális állapotot elérni. Ha nekünk magunknak nines, vagy nem akar lenni annyi belátásunk, ítéletünk és jóakarátunk, hogy megkeressük a hibákat és meg is szüntessük azokat, akkor bátran letehetünk a katolikus hitvátsról, mert leteztünk meg a leg-távolabbi jóakaratról, amely elsigthetne ben-nünket a mi Urunk ama parancsának betöltés-től: **legyetek tökéletesek . . .** Nagyon komoly célja van ennek a munkálat-nak: az, hogy a tárgy ismertése mellett provokálja mindazok tárgyilagos hozzászólását, akiknek szíven fekszik annak a nagy reformmun-kának sikere, amely egy megyei zsinattól várható.

Senki se gondolja tehát, hogy a mi kritikai ér van a munkálatban, az egyesek susceptibilitását akarja provokálni. Ami visszaélésről szó van, az jóformán mind a szerző személyes tapasztalata, és azzal hogy kiírta, szándékosan azt a mi régi nemzeti hibáinkat akarta itt e dolog tárgyalásánál háttérbe szorítani, hogy valóságos és meglevő hibáink felől magunkat is, egymást is állandóan csalóadásban ringatjuk, sőt ámitjuk, ha pedig valaki előáll vele, azt ha lehet jó szóval, vagy gorombasággal elnémitjuk, esetleg megszájkosarazzuk. Nem én írom ki most először, hogy az egész hazai közelet és a mi társadalmi életünk a legvalóságosabb hipokrizis. Ha tehát ebből ki akarunk lábolni, a józan ész is úgy hozza magával, hogy hát nézzünk bele jól a tükörbe és ismerjük meg magunkat jól. Már jó ideje mult, hogy egyik tehetéseg, de akkor még kevés tapasztalattal rendelkező papunk, hirlapi cikkek alakjában egyet is, mást is szóval tett. Igaz, hogy sokban túlhajtott, de viszont sokban nagyon is igaz volt. Elbántak vele. De maradt minden a régi ben és csak a mennyei Gondviselés segített rajtunk egy radikális rendszabállyal. Nem tudta az a szegény fiatal ember a jofinista bölcseknek az a reguláját, amelyt a zseniális Brunner Sebestény így foglalt írásba:

Deinen Eifer musst du zügeln
Sonst wird man dich niederbügeln.

Más:

Karlsbadban voltam egyszer egészséget keresni; van ott egy papok számára épült hospicium, abban mindenfelől, sőt tengeren túl való papokkal is találkoztam, köztük volt két amerikai yankee és több magyar.

Az egyik hazai főúr kifogyhatatlanul dicseréte a két chikagói kollega eszét, buzgósgát, tudományát stb. Magam is hamarosan jól összszeparátokoztam velük. Kérdik egyszer tőlem: hogyhát mi magyarok miért adunk áldást a Requiem végén. Mondok: hol vette ezt a csodabogarat? Tessék a kápolnában rávigyázni, — az a magyar főúr, ha feketében misézik,

1) A selyei ref. egyház Jegyzőkönyvében.

2) Pallas Nagy Lexikona, XIV. köt. 1038. lapján.

3) Ugyanott.

4) Ugyanaz, VII. köt. 343. oldal.

5) Czirbusz Géza: Magyarország legrégibb hegynevei Magyarállam, 1907. 112. sz.)

mindig áldást oszt, — mondja a yankee. — Nem lehet az, — mondom neki, — talán egyszer elhibázta. — Mindig, well, — tessék megfigyelni. Rávigyáztam, mégpedig többször. Igaza volt a yankeeknek. Én aztán in camera charitatis figyelmeztettem az illető főurat. Először megkötötte magát, hogy kell ott is benedictiót adni; mikor aztán a Rubrikából megmutattam, hogy nincs igaza: megharagudott, sem velem, sem a két amerikaival nem állt szóba többé s egész viselkedésén látszott, hogy nagy szamaraknak tart minket.

Hát ilyen a magyar! És már régen ilyen! Sajnos, hogy nincs a kezemnél most Burgis kardinálisnak Rómába tett jelentése, aki ezelőtt jó négyszáz esztendővel pápai követ volt hazánkban. Az a nagyészű kardinális klasszikus tömörséggel írta meg ezt a mi nemzeti bölcsességünket, amely a multban, és ismerjük el, a jelenben is akadályá mindennemű haladásunknak.

Bárha tehát ezt a nemzeti hibánkat szándékosan nem kíméltem is, másrészt az irottakat személyesen senkire sem vonatkoztatani, ezt azért látom szükségesnek kifejezetten kiírni, hogy ha valaki mégis magára venné, ő leszen az oka, ha netán olyan dologban tekinti magát érdekeltnek, ami az író szándéka szerint nem őreá vonatkozott.

Egy kis humor, ironia avagy sarcasmus mégis csak kellett bele, hogy olvasható legyen, mintahogy a föltött káposzta sem jó só meg bors nélkül.

És ezzel be is fejezem ezt az írást. Igazságos kritikától nincs okom tartani, igazságtalan kritika ellen vannak jöföle házi szerceim. Nagy ügyet véltém szolgálni s tettem azt teljes jóakarattal; ez a jó akarat az, amit a hozzászólni kívánó uraktól kérek, nem a magam, hanem az ügy érdekében.

Pax Christi!

Forster János.

A szerkesztő üzenete.

Cs. M. Engedjen meg, hogy hozzászólását nem közöljük. Javaslata annyira gyakorlatlan s tervezete annyira szűkkörü, hogy ezzel az ügyet előmozdítani, vagy épen nyélbe ütni teljesen lehetetlen volna.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu templombereendezési tárgyak javítása különösen: modern olajlak marványozásra.

Megvételre,

vagy kiliasználásra keresek bármilyen nagy és bármilyen nemű

ERDŐT.

— Értésítőkdijaztatnak. —

Czim: a szerkesztőségben.

Szélhajtó és görcscsillapító

Bibergeil-cseppek.

Egy 1844. év óta ismert és hasznos házi-szer, mely az étvágyat előmozdítja és az emésztést elősegíti. — **1 üveg ára 1 korona.** — Kevesebb mint 2 üveg, utánvét **2 K. 50 fill.** (esomagolással együtt) nem küldetik.

Rendelhető Bittner Gyula gyógyszerésznel
Gloggnitz. (Alsó-Ausztria.)

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Étterem, kávéház. ♣ Villamos világtás. ♣ Fürdő. ♣ Telefon. ♣ Társas kocsí. ♣ itűnő konyha. ♣ Valódi borok. ♣ Kőbányai sör. ♣ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás. ♣ Mérsékelt árak.

Haas Vilmos, szállodás.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal	oldal	„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fillérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadóhivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.